

van taal naar Nederlands

7 tips om spelfouten te voorkomen

Marijke de Jong

<http://www.vantaalnaarnederlands.nl>

Nieuwste versie:

Heb je dit e-boek via iemand gekregen, ga dan naar <http://www.vantaalnaarnederlands.nl/spelling> en download **GRATIS** de nieuwste versie.

Disclaimer:

Bij het samenstellen van dit e-boek is de grootste zorg besteed aan de juistheid van de hierin opgenomen informatie. VantaalnaarNederlands kan echter niet verantwoordelijk worden gehouden voor enige onjuist verstrekte informatie in dit e-boek.

Belangrijk

Je mag dit e-boek gratis weggeven of verkopen tegen elke prijs je maar wilt.

Het e-boek mag uitsluitend in deze vorm worden verspreid, het is niet toegestaan de inhoud en/of opmaak te wijzigen, of informatie uit dit e-boek op een andere wijze te gebruiken. Plaats dit e-boek op je website, geef het aan de leden van je mailinglijst of verkoop het op advertentiesites.

Inhoud

VOORWOORD.....	3
WAAROM SPELLEN LEERLINGEN SLECHT?	4
1. DE GRENS TUSSEN SPREEKTAAL EN SCHRIJFTAAL VERVAAGT	4
2. DE LEERLING HEEFT GEEN BESEF VAN DE GEVOLGEN VAN SLECHT SPELLEN	5
3. DE LEERLING VINDT SPELLING NIET BELANGRIJK	7
4. DE LEERLING DENKT: KLAAR, INLEVEREN MAAR!	11
<i>Geheugensteuntjes:</i>	<i>12</i>
<i>Zo ga je luchtig om met spelfouten:.....</i>	<i>12</i>
<i>Zo controleert de leerling zijn werk :</i>	<i>13</i>
5. DE LEERLING KENT HET ONDERLIGGENDE REGELSTEEEM NIET	14
<i>Voorbeeldgedrag van de docent</i>	<i>15</i>
<i>Dit moet je beheersen op 2F op het gebied van spelling.....</i>	<i>15</i>
6. DE LEERLING HEEFT GEEN GOEDE SCHRIJFHOUING	17
BEROEPSHOUDING	18
BEROEPSHOUDING DOCENT	18
WAAROM HOORT SPELLING NIET EXCLUSIEF BIJ HET VAK NEDERLANDS?	18
BEROEPSHOUDING LEERLING.....	19
BETREK OUDERS BIJ DE SPELLINGSONTWIKKELING	20
NAWOORD.....	21
SPELVAARDIGHEID VAN DOCENTEN	21

Voorwoord

Als docent op de middelbare school en op het mbo heb je te maken met de schrijfvaardigheid van leerlingen. Ook al geef je geen Nederlands. Je ziet de werkstukken die de leerlingen maken, je kijkt de schriftelijk overhoringen en de toetsen na en natuurlijk zie je de schrijffouten wanneer je het huiswerk controleert.

Toen ik pas docent Nederlands was, schrok ik van het aantal spelfouten in het werk van mijn leerlingen. Na een aantal jaren ben ik, om die reden, de opleiding “remedial teaching” gaan volgen. Daar leerde ik dat mijn leerlingen vaak dezelfde fouten maakten. Wanneer een leerling 20 fouten maakte in een opstel, waren het eigenlijk maar 4 verschillende soorten fouten, die een aantal keer gemaakt werden.

Deze kennis over spelling is mij niet aangeleerd op de lerarenopleiding. Ook wist ik niet hoe ik om moest gaan met spelfouten. Ik had zelf, als student aan de lerarenopleiding Nederlands, de spellingscursus voldoende afgerond, maar hoe om te gaan met spelfouten in schriftelijk werk van de leerlingen? Dat zat niet in de opleiding.

Wanneer ik met mijn jongere collega's spreek over spelling en spelfouten, merk ik dat er niet veel veranderd is in dit opzicht. Een ieder heeft zijn eigen mening, maar een beroepshouding betreffende spelling bestaat niet.

In de toekomst gaat dat zeker veranderen. Ook omdat het referentiekader een duidelijke omschrijving geeft over wat een leerling moet kennen en kunnen op elk domein van de Nederlandse taal en dus ook op het gebied van de spelling. Er is nu precies omschreven wat een leerling moet beheersen op de verschillende niveaus: 1F, 2F en 3F.

Hopelijk ontstaat hieruit een beroepshouding, van waaruit wij, de docenten, onze eisen stellen aan de leerlingen; wat accepteren we wel en wat niet. Welke fouten mogen leerlingen wel/niet maken en hoe zorgen we ervoor dat leerlingen aangeleerde spellingsregels juist toepassen.

Eén ding is zeker, de leerling spelt niet foutloos uit zichzelf. Wij, de docenten Nederlands, de vakdocenten en de docenten van de beroepsgerichte vakken en ook de ouders, spelen allemaal onze eigen rol in de ondersteuning. Want laten we wel zijn, de leerling is iemand die leert en nog niet alles weet.

WAAROM SPELLEN LEERLINGEN SLECHT?

Hilde Haquebord van de universiteit van Groningen en ontwikkelaar van de Diataaltoetsen, heeft onderzoek gedaan naar de spelling van leerlingen van de lagere school en de middelbare school. Zij komt met een aantal redenen die achter de spellingsproblematiek liggen.

1. De grens tussen spreektaal en schrijftaal vervaagt

Ik vraag 't wel effe aan me moeder.

Als een leerling deze zin uitspreekt, is er niks aan de hand, maar wanneer deze zin op papier staat, klopt hij niet meer. Dan moet er het volgende staan:

Ik vraag het wel even aan mijn moeder.

Vooraf de woorden: *effe* en *me* zijn veel voorkomende fouten. Als je leerlingen wijst op het woord *effe*, zien ze de fout wel staan. Ze hebben het woord “even” leren schrijven.

Maar wanneer ik het over het woord *me* heb, zeggen leerlingen dat ze het altijd zo zeggen. Met andere woorden: “Juf, wat doe je moeilijk.” Hierbij komt de grammatica om de hoek, dit moet aangeleerd worden door de docent Nederlands. Het woord “me” is een persoonlijk voornaamwoord. In deze zin moet het bezittelijke voornaamwoord “mijn” gebruikt worden.

Ook voor het vak Engels is deze grammaticale kennis van belang, leerlingen in de brugklas moeten het verschil al weten tussen een persoonlijk- en een bezittelijk voornaamwoord.ⁱ

TIP 1 WIJS DE LEERLING OP HET VERSCHIL TUSSEN SPREEKTAAL EN SCHRIJFTAAL

2. De leerling heeft geen besef van de gevolgen van slecht spellen

Wij, docenten met een hbo-opleiding, weten dat je afgerekend wordt op spelfouten. Spelfouten maken in een sollicitatiebrief? Wie kent niet het verhaal van een directeur die de sollicitatiebrieven sorteert op: wel/geen spelfouten en direct de brieven met spelfouten in de prullenbak gooit.

Wanneer er bij mij een monteur voor de cv over de vloer komt, of een schilder een offerte stuurt, verwacht ik dat er geen spelfouten staan in de rekening of offerte. Is dat wel het geval, dan zie je dat direct, en dat stoort. Je gaat twijfelen aan de beroepskennis van de monteur/schilder.

Als er bij de bakker op het raam een A4tje is geplakt met

“mederwerker gevraagd”

dan zie je de fout en niet de inhoud van de boodschap. Het is lastig om er doorheen te kijken. Wanneer er in de krant een spelfout gemaakt wordt, stromen de ingezonden brieven binnen.

Onze leerlingen worden straks monteur, schilder, journalist, medewerker of chef bij de bakker.

TIP 2 GEEF LEERLINGEN INZICHT IN DE MAATSCHAPPELIJKE GEVOLGEN VAN SPELFOUTEN

Taalfouten zijn ook een bron van vermaak, je kent vast wel de site: www.taaltvoutjes.nl waarbij mensen taalmissers in kunnen sturen. Er is nu zelfs een boek en een kwartet verschenen met de leukste “voutjes”.



Voer voor Kampioenen, een voorbeeld van een "taaltvoutje"

Soms moet je wel twee keer kijken om de fout te ontdekken, omdat je vluchtig kijkt. Wanneer je de fout ontdekt, vraag je jezelf af waarom je het niet meteen zag. Want nu mis je de fout niet meer.

Dit heeft te maken met het woordbeeld. Hoe vaker je een woord ziet, hoe beter je visuele geheugen het woord onthoudt. Hoe vaak zie je het woord **championns** staan? En hoe vaak kom je het woord **champions** tegen. "Champions League" als woord, komt vaker in beeld. Het staat boven in beeld wanneer je naar de voetbalwedstrijden kijkt, en het staat regelmatig in de krant.

Een woord dat je vaker ziet, krijgt voorrang boven het woord dat minder vaak gezien wordt. En laten we "eerlijk" zijn: het woord **champions** is wel goed geschreven. De schrijver zal een voetballiefhebber zijn.

Trucje!

Wanneer een leerling niet zeker weet hoe hij een woord schrijft, laat hem het woord op verschillende manier schrijven. Het woord dat het mooist is, is meestal het correct gespelde woord. Het visuele geheugen herkent het woord.

Besteed als docent Nederlands, vakdocent en zeker als docent van een beroepsgericht vak, aandacht aan de gevolgen van slecht spellen. Vraag de leerlingen of ze serieus genomen willen worden en wat ze willen bereiken met de geschreven tekst. Is de tekst niet lachwekkend bedoeld, dan moet je zorgen dat mensen je niet uitlachen vanwege je spelfouten. Wil je dat je tekst serieus genomen wordt en daarmee jij ook, maak dan geen spelfouten.

Opdracht

Schijf nu de naam op van die wittige paddenstoelen in het blauwe bakje. Of spel hem nu direct in je hoofd. Doe je het nog steeds foutloos, ga je twijfelen, of wordt je gefopt door jouw visuele geheugen en schrijf je het woord fout? Je weet nu de achterliggende oorzaak.

3. De leerling vindt spelling niet belangrijk

In mijn les werken leerlingen vaak op de computer. Ik vind dat prettig omdat leerlingen eerder geneigd zijn iets te verbeteren, ze verwijderen zelfs hele stukken tekst.

Daarnaast merk ik dat leerlingen het niet meer gewend zijn om te schrijven. Een ouderwets dictee wordt begeleid door zuchten en steunen, schuddende armen en handen en kreten als: “Hoeveel zinnen nog?” en “Mijn hand doet pijn.”

Je zou denken dat leerlingen vaardig zijn op de computer en alle hulpmiddelen aangrijpen die de computer hen biedt. Helaas is dit niet het geval. Er wordt een leuk lettertype, lekker groot en vet, uitgekozen, maar de spelling- en grammaticacontrole wordt niet altijd gebruikt.

Toen ik een leerling wees op de groene en rode kringeltjes onder woorden en zinnen, haalde hij zijn schouders op en zei: “Daar kijk ik nooit naar”.

Veel docenten hebben de gewoonte om de spelfouten in het werk van leerlingen te verbeteren. Je besteedt een hoop tijd aan het nakijken en verbeteren. Als de leerling zijn werk terug krijgt, kijkt hij naar het cijfer en is blij, of boos en belandt het werk met een grote boog in de prullenbak. Weg alle opmerkingen. Dezelfde fouten zullen de volgende keer weer gemaakt worden.

Wanneer je een spelfout in het woord zelf verbetert of het juiste woord boven het foute woord schrijft, zal de leerling in verwarring komen omdat beide woorden via zijn visuele geheugen opgenomen worden en dan weet hij later helemaal niet meer welk woord het goede woord is.

Tegenwoordig haal ik een aantal fout geschreven woorden uit een schrijfopdracht en zet ze onder aan het blaadje met de nummers 1 tot en met 4 eronder. Daarbij noteer ik de kreet: OVERSCHRIJVEN.

Met deze duidelijke opdracht gaan de leerlingen direct aan de slag en schrijven het woord een paar keer over. Een kleine bijdrage aan het verstevigen van het woordbeeld via het visuele - en het motorische geheugen.

Een andere manier om leerlingen actief te betrekken bij de spelling is om bij een spelfout voor de kantlijn een kruisje te zetten. Ik geef de leerlingen de opdracht om de fout op te sporen en te verbeteren.

Ze weten dus niet welk woord fout is geschreven. Is het een fout in de werkwoordsvorm of in de gewone woorden. Of is het misschien een vergeten hoofdletter of punt. Ik merk bij deze manier van werken geen weerzin bij de leerlingen. Het is een soort speurtocht, een spelletje.

Hoofdletters en punten zijn een heel hoofdstuk op zich. Ik geef nu al jaren les in de examenklassen. En nog steeds weigeren een aantal leerlingen hoofdletters en punten te gebruiken. Zelfs als er op de computer gewerkt wordt.

Een aantal uitspraken:

- *“Juf, op mijn examen doe ik het wel hoor! Maakt u zich maar geen zorgen.”*

Je kunt wel raden wat er gebeurde op het examen. Aftrekpunten vanwege ontbrekende hoofdletters.

- *“Ik ben gewend dat de computer het vanzelf doet.”*

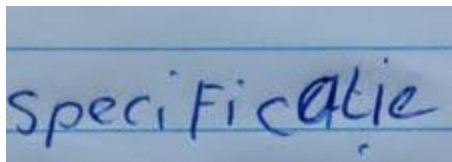
Ik dacht nog, gewoon een kwestie van “shift” indrukken met je pink, toch? Ik heb mijn mond maar gehouden.

- *“Er zit geen spellingscontrole op de computer.”*

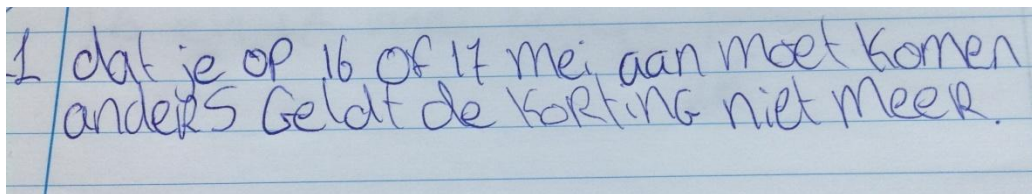
Soms val ik stil...

Even voor de duidelijkheid: het gebruik van hoofdletters en punten valt onder 1F van het referentiekader. Dit moeten leerlingen beheersen aan het eind van de basisschool.

En nu we het toch over hoofdletters hebben. Leerlingen schrijven ook hoofdletters daar waar ze niet horen. De hoofdletters: **D**, **F**, **M** en **S** zijn favoriet in het midden van een woord. Bijvoorbeeld: beMiddeld, of miDDen en lekkerS. Ik noem dat “wilde hoofdletters”. Leerlingen zijn zich er niet van bewust.



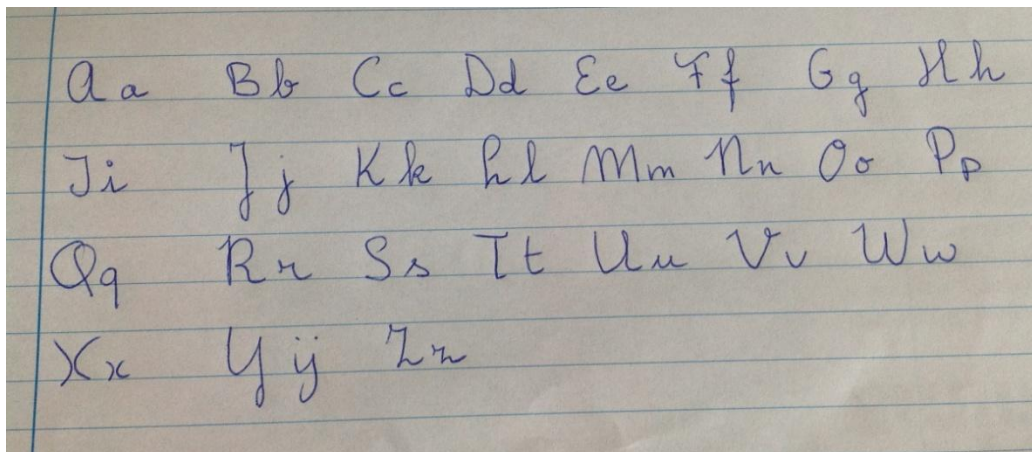
Voorbeeld van een “wilde hoofdletter” in het schrijft van een van mijn leerlingen.



Voorbeeld van het onbewuste gebruik van hoofdletters. Veel hoofdletters, behalve aan het begin van de zin.

Soms weten leerlingen niet wat de hoofdletter en wat de kleine letter is. Vraag de leerling de hoofdletter en de kleine letter op te schrijven zodat je kunt controleren of ze het verschil kennen.

Meestal noteer ik de hoofdletter en de kleine letter naast elkaar bovenaan de bladzijde in het schrift, of in de kaft van het schrift. Makkelijk terug te vinden.



Hoofdletters en kleine letters

Controleer je eigen handschrift wanneer je op het bord schrijft. Gebruik jij "wilde hoofdletters"? Als dit zo is, laat het dan vooral staan en bespreek dit met de leerlingen. Vraag hen wat er fout is aan jouw tekst. Het is een bewustwordingsproces. Wanneer ze de "wilde hoofdletters" bij jou ontdekken, zullen zij zich bewust worden van het bestaan ervan en erop gaan letten, bij jou, bij zichzelf, en dat is wat je wilt bereiken.

TIP 3 MAAK SPELLING BELANGRIJK EN GEEF ZELF HET GOEDE VOORBEELD

Nu denk je misschien dat “wilde hoofdletters” alleen voorkomen in het schrijven met de hand. Dat dacht ik ook, totdat ik een keer bij een leerling, die op de computer werkte, over de schouder meekeek. Op haar beeldscherm stonden ‘wilde hoofdletters’ in het midden van woorden en dat deed de computer niet vanzelf.

4. De leerling denkt: klaar, inleveren maar!

De prestatie is geleverd, de toets is gemaakt. De leerling denkt: *poeh, dat was een hele klus. Ik had het goed geleerd en ik kon bijna alle antwoorden geven. Alleen die ene vraag, die snapte ik niet helemaal. Of mijn antwoord nu goed is of niet. Nou, ik zie wel. Ik lever het maar in.*

Mijn werkstuk is af. Veertien kantjes, ja, wel met veel plaatjes en een groot lettertype. Dat wel. Gauw inleveren, dan heb ik ook snel mijn cijfer.

Twee voorbeelden van: “klaar, inleveren maar!” De leerling heeft zijn opdracht gemaakt en levert deze in.

De leerling slaagt er niet in om tijdens het schrijven voldoende aandacht te besteden aan zijn spelling. De leerling wil zijn antwoorden op papier hebben, het werkstuk afgerond, of het huiswerk zo snel mogelijk klaar hebben. Hij kan tijdens het schrijven niet tegelijkertijd op inhoud en op de spelling letten. Dat is te complex.

Veel mensen controleren hun e-mail voordat hij verzonden wordt. Het is een soort automatisme. Eerst schrijven en daarna controleren. Het is maar goed dat je dat doet, want soms haal je er fouten uit! Leerlingen doen dit vaak niet.

Leerlingen zijn niet in staat om tegelijkertijd aan inhoud en spelling te werken. Dat betekent dat er een onderscheid gemaakt moet worden tussen **wat** je schrijft en **hoe** je het schrijft. Geef leerlingen tijd om hun spelling te controleren. Bij een toets betekent dit, dat een leerling 80% van de tijd gebruikt voor het schrijven en 20% van de tijd voor het controleren van de spelling.

Voorbeeld: Bij een toets van 30 minuten heeft de leerling 6 minuten om het werk na te lezen en te verbeteren.

Hoe kan je controleren of een leerling dit ook werkelijk doet? Dat kan je niet. Het is uiteindelijk de verantwoordelijkheid van de leerling zelf om zijn werk te controleren.

Wat kan je wel doen? Geef vooraf aan dat een deel van de tijd gereserveerd is om de spellingscontrole uit te voeren. Geef een seintje, als de tijd om antwoorden te geven voorbij is en de tijd voor de spellingscontrole aangebroken is.

Geheugensteuntjes:

1. Noteer aan het einde van de toets: Je bent nu klaar, controleer je spelling!
2. Vermeld bij het maken van een werkstuk dat de spellingscontrole gedaan moet worden.
3. Geef aan bij huiswerk, dat de leerling zijn huiswerk naleest. Blijf dit ook noteren, niet een keer, maar altijd. Wanneer je het huiswerk controleert, vraag dan aan de leerlingen welke fouten ze hebben verbeterd. Laat ze de verbeteringen aanwijzen.

Wees geen spellingspolitie, ga er wel ontspannen mee om. Je wilt niet bereiken dat leerlingen niet meer willen schrijven uit angst spelfouten te maken.

Zo ga je luchtig om met spelfouten:

1. Geef leerlingen de opdracht om drie spelfouten uit het werk van de buurman te halen. De discussie over de spellingsregels barst los, want niemand wil op zijn fouten gewezen worden en dan vliegen de regels (goed of fout) je om de oren. Uiteindelijk willen ze weten wie van de twee gelijk heeft en komen ze naar je toe voor het verlossende antwoord.

2. Wanneer een leerling aangeeft dat hij zijn werk heeft gecontroleerd en je in een oogopslag ziet, dat er nog een fout in staat, daag dan de leerling uit. “ Ik krijg een euro, voor elke spelfout die ik nog kan vinden.” De leerling gaat zoeken. En wat is hij triomfantelijk, als hij de fout gevonden heeft.

Deze aanpak helpt de leerling een goede gewoonte te ontwikkelen; de gewoonte om zijn schrijfwerk te controleren.

Zo controleert de leerling zijn werk :

Er zijn 3 onderdelen:

1. de hoofdletters en de punten;
2. de spelling van de werkwoorden;
3. de spelling van de gewone woorden.

Dat is ook de instructie die je de leerlingen geeft. Ik stuur bij mijn lessen Nederlands de leerlingen drie keer terug naar hun tafel. De eerste keer moesten ze van mij controleren of ze de hoofdletters en punten (juist) hebben gebruikt. Daarna de controle van de werkwoorden en tot slot de controle of de gewone woorden goed geschreven zijn.

De gerichte opdracht zorgt ervoor dat de tijd die leerlingen nodig hebben, zeer kort is. Voordat ik het wist stonden ze alweer aan mijn bureau.

Tot mijn verbazing deden de leerlingen dit als makke schapen. Nu is dit natuurlijk een situatie binnen de Nederlandse les, maar het geeft wel aan dat controle op verschillende gebieden in het begin nodig is. Het leuke is ook dat als een leerling ergens over twijfelt, hij met een gerichte vraag komt. Het spellingsbewustzijn is in ontwikkeling.

TIP 4 GEEF DE LEERLING TIJD OM ZIJN SCHRIJFWERK NA TE LEZEN

5. De leerling kent het onderliggende regelsysteem niet

Eigenlijk weten we niet met zekerheid of de leerlingen fouten maken omdat ze de regels niet kennen of omdat ze de regels die ze kennen, niet toepassen.

Kent de leerling de regels niet of past hij de regels niet toe? Daar kan je achter komen door te vragen naar de regel die bij het onderliggende taalprobleem hoort.

Bij het aanleren van nieuwe vakwoorden is het van belang dat je de woorden juist aanleert. Die vaktaalwoorden gebruiken ze alleen in jouw les.

Hoe leer je vaktaalwoorden foutloos aan? Noteer het woord op het bord en spreek het langzaam uit. Laat de leerlingen het woord nazeggen, klassikaal of geef een aantal leerlingen de beurt. Op deze manier leren ze het woord herkennen en lezen en ontstaat het woordbeeld.

Daarna laat je de leerlingen het woord overschrijven van het bord. Stel je hebt 4 vaktaalwoorden aangeleerd in de les en je hebt nog een paar minuten over, speel dan het volgende spelletje.

Voorbeeldwoorden:

1. Schrijf de 6 de letter op van emigrant.
2. Hoeveel letters heeft het woord formule?
3. Wat is de middelste letter van emulsie?
4. Hoe vaak komt de letter t voor in het woord constante?

Je ziet ze tellen en spellen. Hersens kraken, want iedereen wil het juiste antwoord geven.

Voorbeeldgedrag van de docent

Een andere manier is voorbeeldgedrag. Wanneer je een nieuwe term op het bord schrijft, vraag dan jezelf hardop af, of je het juist hebt geschreven. Leerlingen denken dan automatisch mee en nemen dit gedrag over. Benoem wat je doet en waarom je het doet.

Voorbeelden

“Ik heb net dit woord opgeschreven, maar ik vind het een lastig woord. Heb ik het goed geschreven? Even controleren.” Met je vinger onder het woord controleer je de spelling hardop.

Dit kan je ook bij de spelling van de werkwoorden toepassen. “Schrijf ik gebrand nou met een -t of met een -d? Het is een voltooid deelwoord, als ik het woord langer maak: branden, dan hoor ik een -d. Okay, dan schrijf ik dus gebrand met een d.” Wat je laat zien is dat regels toepassen de normaalste zaak van de wereld is en dat docenten dat ook doen.

Dit moet je beheersen op 2F op het gebied van spelling

Het referentiekader is een hulpmiddel, zeker voor de groei van 1F naar 2F. Er is duidelijk omschreven wat leerlingen moeten kennen en kunnen op het gebied van spelling.

TIP 5 GEEF HET GOEDE VOORBEELD EN KEN DE SPELLINGSREGELS

Op niveau 1F (eind basisschool) schrijf ik (vrijwel) foutloos	Op niveau 2F (onderbouw h/v, vmbo, mbo 1/2/3) schrijf ik (vrijwel) foutloos	Op niveau 3F (bovenbouw h/v, mbo 4) schrijf ik (vrijwel) foutloos
Woorden	Woorden	Woorden
-Gewone woorden die we regelmatig gebruiken: bodem , prijzen , koningin , onmiddellijk , zakdoek	-Meervouden na een open klinker: paraplu's , foto's , agenda's -Meervouden na een accent cafés -Verkleinwoorden na een open klinker kanootje , papaatje -'s in 's morgens , 's avonds -Stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden: kartonnen dozen , een wollen trui -Wel of geen meervouds -n bij een verwijzing naar personen/ niet personen Alle vrouwen zongen/ zij zongen allen Beide poezen sliepen/ zij sliepen beide -Wel of geen tussen -n is samengestelde woorden: pannenkoek , reuzeleuk -Woorden waarvan je niet kunt horen hoe je ze kunt spellen: mauwen , mouwen	-Tussenklanken –s en –n: Boordevol , krantenartikel , bruidssluier , stationsplein -Trema's en koppeltekens: melodieën , poriën , tweeën , ruïne , minicomputer , auto-ongeluk -In moeilijke gevallen woorden aan elkaar of los van elkaar schrijven: langeafstandsloper , van tevoren , tussendoor , het hangt ervan af , tenminste
Werkwoorden	Werkwoorden	Werkwoorden
-Tegenwoordige tijd: Ik loop , ik ren -Verleden tijd: Ik werkte , ik rende -Voltooid deelwoord: Ik heb gewerkt , ik heb gerend	-Verleden tijd van werkwoorden met de stam op –d of –t: hij antwoordde , zij stootte	-Tegenwoordige tijd van werkwoorden met de stam op –d en het onderwerp achter de persoonsvorm: word jij blij , wordt je broer -Werkwoorden die beginnen met be-, ge-, of ver- in de tegenwoordige tijd en als voltooid deelwoord: zij bedoelt/ zij heeft bedoeld het gebeurt/ het is gebeurd hij verdeelt/ het is verdeeld
Leestekens	Leestekens	Leestekens
- Hoofdletter aan het begin van een zin en aan het eind een punt. - Vraagtekens? en uitroepetekens! - “Aanhalingstekens” - Woorden goed afbre- ken aan het eind van een regel.	- Hoofdletters bij eigennamen: Eindhoven , Karin - Hoofdletters bij de directe rede: “Iemand zei: Mooi gedaan.”	- Leestekens: dubbele punt , komma

6. De leerling heeft geen goede schrijfhouding

Een collega die werkzaam is geweest in het basisonderwijs wees mij op de schrijfhouding van leerlingen in het voortgezet onderwijs. Er is een relatie tussen schrijfhouding en het maken van spelfouten. In een goede schrijfhouding maak je minder fouten.

Dit is de goede schrijfhouding: je zit rechtop, benen naast elkaar, je schrijft een beetje schuin op de tafel. Als je met je rechterhand schrijft, schuift je linkerhand je schrift of blaadje steeds een stukje omhoog. Probeer het bij jezelf uit. Ga in de goede schrijfhouding zitten.

Leerlingen mogen dus niet hangen of scheef zitten tijdens het schrijven. Vanwege bovenstaande reden.

Zeg niet tegen je leerlingen: "Ga recht zitten.", maar zeg tegen je klas: "Ga in de schrijfhouding zitten." Dan zie je dat de stoelen aangeschoven worden, leerlingen rechtop gaan zitten en schriften scheef worden gelegd. Het is een automatisme, aangeleerd in groep 3. De leerlingen moeten hier weer aan herinnerd worden.

Op dezelfde manier werkt het achter de computer. Sommige leerlingen "hangen" graag achter de computer. Niet toestaan. Rechtop zitten, benen naast elkaar en eigenlijk ook nog de handen boven het toetsenbord laten zweven. Zo leerde je het vroeger bij het leren typen.

Muziekjes luisteren tijdens het werken op de computer? Als je weet dat alle aandacht nodig is om de gedachten op papier te krijgen, weet je dat afleiding niet gewenst is. Voor je het weet zijn leerlingen bezig met het zoeken naar leuke nummers en daar gaat aandacht en tijd.

Je weet dat leerlingen niet tegelijkertijd op de spelling en op de inhoud kunnen focussen. Je zou bijvoorbeeld kunnen: "Als je geen spelfouten meer maakt, dan mag je muziek luisteren tijdens het werk. Nu eerst de aandacht naar de inhoud en de spelling."

TIP 6 EIS EEN GOEDE SCHRIJFHOUING

BEROEPSHOUDING

Beroepshouding docent

Een goed uitgangspunt is om op het vmbo en po het mbo 1,2 en 3, correctheid te eisen conform de eisen op niveau 1F en zo langzamerhand te groeien naar het volgende niveau. Dus dat wat je hebt geleerd op 1F, pas je toe. Je mag nog fouten maken. Ik, je docent, help je te groeien naar 2F.

Dien zelf als voorbeeld, help de leerlingen om de spelling van moeilijke nieuwe woorden te beheersen door de woorden op het bord te schrijven, te controleren en ze uit te spreken, zodat het auditieve geheugen een steun kan bieden bij het schrijven.

Waarom hoort spelling niet exclusief bij het vak Nederlands?

Wat de leerling bij het ene vak leert, past hij niet automatisch toe bij het andere vak. Je zult misschien wel horen: “Waarom moet ik op mijn spelling letten, dit is toch geen Nederlands?” Terwijl jij bij aardrijkskunde ook wil dat ze “Amsterdam” met een hoofdletter schrijven. En bij economie moeten ze ook de moeilijke woorden foutloos schrijven, het is arbeidsethos en niet arbeidsetos, naar de bekende drogist.

Wiskundeleraars vinden het ook fijn wanneer leerlingen hun werk nog eens nalezen, want een m^2 is toch iets anders dan een m^3 . Bij scheikundige namen wil je dat ze bij zuurstof toch echt de hoofdletter “O” schrijven. Het zijn vaktermen die op de juiste manier geschreven moeten worden.

Wil je dat leerlingen minder spelfouten maken en zorgvuldiger met hun werk omgaan, dan zal je er binnen je les aandacht aan moeten besteden.

TIP 7 BESTEED AANDACHT AAN SPELLING VAN VAKTAALWOORDEN

Beroepshouding leerling

Een leerling is in een lerende situatie en zal moeten blijven oefenen totdat hij het onder de knie heeft en het automatisch goed doet. Het aanleren van de regels gebeurt bij de lessen Nederlands. De docenten Nederlands zijn hiervoor verantwoordelijk. Toch misstaat het de vakdocenten en de docenten binnen de beroepsgerichte vakken niet om op de hoogte te zijn van wat een leerling moet kennen en kunnen.

Misschien staat de laatste groep docenten nog wel dicht bij de leerling omdat met het spellen ook de beroepshouding centraal staat. Realiseer je ook, dat leerlingen in de basis- en kader- en gemengde leerweg van het vmbo weinig andere lessen hebben.

Waarschijnlijk alleen nog Nederlands, Engels en wiskunde. Er blijft dus weinig tijd over om , de regels die bij Nederlands geleerd zijn, in de praktijk toe te passen. Voor het mbo geldt natuurlijk hetzelfde. De docenten van de beroepsopleiding hebben de leerlingen de meeste lessen.

Docenten binnen de beroepsgerichte vakken op het vmbo en het mbo, spelen dus een belangrijke rol in de taalontwikkeling. Zet spelling in als onderdeel van de beroepshouding. Hoe ga je om met je spelling?

“Hoe zou je het vinden als jouw chef/stagebegeleider om je spelfouten zou moeten lachen of je dom zou vinden, terwijl je goed bent in je vak/stage?”

Een leerling vindt dit niet leuk, want hij is zich aan het bekwamen. Stel de vraag: “ Wat ga je er aan doen?” Zo activeer je leerlingen om wél het nut van een goede spelling in te zien en maak je duidelijk wat de maatschappelijke gevolgen zijn van het maken van spelfouten.

Ook mentoren in het voortgezet onderwijs spelen een belangrijke rol. Zij kunnen dit met hun leerlingen bespreken, zeker nu de eisen aan de taalvaardigheid van leerlingen duidelijk omschreven zijn. Maak spelling als onderdeel van taalvaardigheid ook bespreekbaar tijdens de leerlingbespreking.

Betrek ouders bij de spellingsontwikkeling

De betrokkenheid van ouders bij de leerlingen op de basisschool is groot en is zichtbaar. Op het voortgezet onderwijs en mbo is de betrokkenheid minder zichtbaar. Je komt ouders tegen op informatiebijeenkomsten of op ouderavonden. Het kan ook zo zijn dat de mentor de contacten met de ouders heeft en jij als vakdocent of docent beroepsgericht vak helemaal niet met de ouders in contact komt.

Toch zijn ouders graag betrokken bij de ontwikkeling van hun kind. Ouders willen op de hoogte gehouden worden. Ze willen weten waar hun kind goed in is, maar ook waar hun kind beter in moet worden.

Informeer ouders op bijeenkomsten over de groei binnen spelling of geef ze de tip bij een leerling die hardnekkig vergeet hoofdletters en punten te noteren, dat ze af en toe het schrift van hun kind bekijken of vragen of ze nu wel hoofdletters en punten schrijven.

Het klinkt misschien wel vergezocht, maar veel ouders kennen de maatschappelijke gevolgen en zien het nut in van je werk controleren en van een duidelijk handschrift. Het is voor ouders iets waar ze zicht op kunnen hebben.

Nawoord

Dit e-boek heb ik met veel plezier geschreven. Ik hoop dan ook dat jij het met net zoveel plezier hebt gelezen en dat dit boek zal bijdragen aan het verminderen van spelfouten.

Heb je tips of vragen, mail me. Wil je je ervaringen delen, doe dat vooral. Ik vind dat leuk om te horen. Wil je je mening over dit e-boek kwijt, vertel het me. Gebruik hiervoor onderstaand e-mailadres.

info@vantaalnaarnederlands.nl

Het kan zijn dat ik jouw ervaringen en mening over mijn e-boek op mijn website zet. Heb je dat liever niet, zet dit er dan even bij, dan hou ik het voor mezelf.

Spelvaardigheid van de docenten

- ✓ Ben je docent Nederlands, vakdocent of docent beroepsgericht vak op het vmbo of mbo?
- ✓ Ben je leerkracht op de basisschool?
- ✓ Wil je je eigen spelling op het juiste niveau brengen?
- ✓ Wil je de spellingsregels van 2F op je netvlies hebben staan?
- ✓ Wil je de spellingsregels aan je leerlingen kunnen uitleggen?

Ga dan aan de slag met:

“Kickstart: spelling voor docenten van 1F naar 2F”

Kijk op <http://www.vantaalnaarnederlands.nl/docentenspelling>

Ik wens je veel succes toe en hoop dat je de tips kunt toepassen zodat je leerlingen betere spellers worden.

Marijke de Jong

ⁱ Het verschil tussen het persoonlijk- en bezittelijk voornaamwoord

Persoonlijk voornaamwoord:

- Een persoonlijk voornaamwoord kan je vervangen door een naam of een zelfstandig naamwoord.
- Dit zijn de persoonlijke voornaamwoorden: *ik, mij, jij, u, jou, hij, zij, het, hem, haar, het, wij, ons, jullie, zij, hen, ze*.
- Voorbeeldzin: *Ik geef het aan hem*.
 - *Ik* kan je vervangen door je eigen naam;
 - *Het* kan je vervangen door een zelfstandig naamwoord: het boek, het jasje;
 - *Hem* kan je vervangen door een naam.
 - *Marijke geeft het boek aan Esther*.

Bezittelijk voornaamwoord:

- Deze woorden vertellen van wie iets is.
- Dit zijn de bezittelijke voornaamwoorden: *mijn, jouw, je, uw, zijn, haar, ons, onze, jullie, je, hun*.
- Het staat voor een zelfstandig naamwoord.
- Voorbeeldzin: Dit is *mijn* jas.
 - *Mijn* staat voor een zelfstandig naamwoord;
 - *Mijn* geeft aan dat het een bezit van iemand is.